

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

Изх. номер 14/03.02.2017 г.

ДО

**НИКОЛАЙ ДЕНКОВ
МОН**

**ОФЕЛИЯ КЪНЕВА
ДАЗД**

**МАЯ МАНОЛОВА
ОМБУДСМАН РБ**

**ЦВЕТАН ВАСЕВ
АСП**

**ГЪЛЪБ ДОНЕВ
МТСП**

Относно: Становище на Национална мрежа за децата

Случаите на преместване на деца между различни училища в страната показват липсата на ясни и споделени процедури и механизми на работа между различните институции, професионалисти и родители, както и страхът към различието!

Национална мрежа за децата е обединение на 137 граждански организации и съмишленици, работещи със и за деца и семейства в цялата страна. Насърчаването, защитата и спазването на правата на детето са част от ключовите принципи, които ни обединяват. Ние вярваме, че всички политики и практики, които засягат пряко или косвено децата, следва да се изготвят, прилагат и съблюдават, като се взема предвид принципът за висшия интерес на детето и с активното участие на самите деца и младежи.

Становището на организацията е провокирано от случая с ученик в трети клас от 19 СУ „Елин Пелин“ в гр. София и реакцията на отговорните институции за разрешаването му. По наблюдения и обратна връзка на организации-членове, за съжаление, този случай не е

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

изключение за практиката в България. Това е по-скоро обичайна практика за справяне, като ние многократно сме получавали сигнали за подобни случаи и на други места в страната.

Отричането, осъждането, заклеимяването и прехвърлянето на проблема от едно учебно заведение към друго реално не разрешава ситуацията – нито за детето, нито за родителите, нито за училищата, които не развиват устойчив механизъм за справяне с казуси на деца с трудно поведение, а се фокусират върху временното решение за тяхното „преместване“.

Национална мрежа за децата счита, че придобилият публичност **случай с 19то училище не следва да се разглежда като частен, а като такъв, който разкрива системни проблеми пред българското училище и общество.**

В тази връзка, **организацията призовава Омбудсмана на Р България, Министерство на образованието и науката и всички останали отговорни министерства и агенции**, с отношение към правата и благосъстоянието на децата в страната, **да предприемат спешни действия за регламентирането на ясни роли и отговорности и споделени процедури и механизми на взаимодействие** между различните професионалисти по отношение на децата с трудно поведение.

Като Мрежа на граждански организации, обединени около насърчаването, защитата и спазването на правата на детето, смятаме, че междуинституционалният диалог и търсенето на системни решения следва да бъдат ориентирани към:

1) Нуждата от подобряване комуникацията и работата на трите основни нива: деца, родители и учители

Според нас, фокусът на проблема с преместването на детето от 19то училище не е агресията, а страхът от различието и неразпознаването на психичното страдание на детето. Подмяната на проявите на психично страдание и етикетирането на различието с термините на агресията и опасността води до представянето на детето като „злодей“, който е опасен за живота на останалите и провокира и задвижва единствено системата на наказанията.

Считаме, че казусите с преместване на децата с трудно поведение показват липсата на работа на трите основни нива включително и липсата на пространства и формати, в които родителите и учителите да могат спокойно да говорят и споделят страховете си.

Учителите имат нужда от подкрепа, но в повечето случаи се остава с впечатления, че се очаква някой друг отвън да разреши проблема. Важно е работата с деца, родители и учители да започне навреме и това да е част от цялостен план за работа, който регулярно се прераглежда и се обсъжда напредъка и/или нуждата от промяна на стратегията и подходите на работа. Планът трябва да включва и подкрепата и работата с всички деца в класа, за да се овладеят негативните емоции и напрежението, в случай, че има такива, както и да не се нарушава образователният процес за тях.

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

Често, родителите на деца с трудно поведение биват обвинявани, че отказват помощ, вместо да се проучи в дълбочина как им се предлага помощ, какво точно означава "отказват" и тези, които предлагат помощ, какво са правила и постигнали с детето? Според нас, говоренето в схемата виновни-невинни, прави - неправи, всъщност е действителният проблем, чиято видима проява е обединяването на възрастни срещу деца.

Именно поради тази причина, от Национална мрежа за децата настояваме **подобряването на комуникацията между училищните власти и родителите** да се превърне в приоритетна област за развитие за всяко училище и Министерството на образованието и науката и останалите отговорни институции да положат усилия, които подкрепят училищната общност в развитието на този приоритет.

Постигането на целта за изграждане на образователна среда, в която **родителите са равноправен партньор** и работят заедно с училището и други заинтересовани страни за постигане потенциала на всяко дете и ученик минава и през инвестиране в **повишаването на квалификацията на учителите и директорите на детските градини и училищата за изграждане на системно партньорство с родителите** и тяхното активно включване в живота и развиването на училищни политики за конкретната ДГ/училище.

Повишаването на квалификацията следва да бъде насочено и към посрещане на потребността от повишаване на психологопедагогическата подготовка на директорите и учителите за съвременни подходи за водене на детска група, за постигане и спазване на правила, за добро отношение между възрастни и деца и съответно между деца и деца.

2) Нуждата от ясни процедури, механизми на взаимодействие и роли и отговорности на различните професионалисти, родители и други заинтересовани страни

Случаите на агресия в училище демонстрират липсата на ясни процедури, роли и отговорности на различните професионалисти и заинтересовани страни. За да излезе от порочния кръг, който започва с отчитане на предизвикателно поведение пост фактум и завършва с преместване е необходим процес, който да ангажира всички страни да бъдат проактивни от самото начало. Всичко това означава, че още с преместването на дете с трудно поведение в ново училище, трябва да има ясен и съгласуван план за работа с водещ на случая или координиращ работата между различните професионалисти и родителите.

Национална мрежа за децата счита, че е изключително важно усилията на институциите и всички заинтересовани страни да се фокусират и върху превенцията включително чрез ресурсите, които са налични в самата образователна система. Включването на училищните психолози и педагогическите съветници във взаимодействие с учениците и учителите с ясни роли и отговорности на всеки един от участниците може да има положителен ефект за преодоляването и/или идентифицирането на сериозни проблеми по най-бързия начин, както и

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

промяна на фокуса и процедурите от наказание към подкрепа. В същото време, считаме, че работата по превенция трябва да се постави в ясен контекст, който касае неразпознаване на същността на различието на детето и на риска поради това детето да бъде сегрегирано. Категорично сме против създаване на списъци на деца с тежки психични заболявания, от които могат да страдат децата, като част от обявените в публичното пространство идеи за работа по превенция. Считаме, че това би довело до още по-радикално отхвърляне на конкретни деца, социалното им изключване и нарушаване на техните права.

Ние се застъпваме за разработване на ясни правила за ранна идентификация на риск от подобни случаи, както и за реакция, която да включва всички заинтересовани страни включително родителите. Решаването на подобни проблеми може да се подпомогне и ако се допусне мобилна работа на екипите на някои социални услуги в училище – не за да решават проблема вместо училището, а за да подкрепят тези, които го решават – училищни психолози, учители, директор, родители и др.

Организациите – членове на Мрежата предлагат и по-значима роля на педагогическия съветник в училищното ръководство както и ориентирането на ролята към работа с родителите и по - тясна връзка със социалните служби.

3) Ролята на ОЗД и ДАЗД и необходимостта от специализация на специалистите, работещи с деца, на база на установени стандарти за тяхната компетентност и повишаване на капацитета им

Според информация в публичното пространство, към Отделите за закрила на детето и Държавната агенция за закрила на детето (ДАЗД) са били подадени сигнали за дете представляващо риск за себе си и за своите съученици, което би следвало да задейства Координационния механизъм за взаимодействие при работа в случаи на деца жертви или в риск от насилие. Неспособността на институциите да реагират на случая адекватно и навреме предизвика и ескалиране и разрастване на проблема. Липсата на навременна подкрепа към детето, неговото семейство и училищната общност намалява шансовете за преодоляване на предизвикания стрес и поставя въпроса дали това няма само да задълбочи проблемите, които те срещат.

Ние от Национална мрежа за децата от години се застъпваме за повишаване на капацитета на социалните работници от отделите „Закрила на детето“ чрез създаване на национална рамка за компетенции, квалификация и развитие на специалистите, работещи с деца и семейства, както и стандарти за тяхната численост и натовареност. Само по този начин може да се постигне устойчиво подобрене на ситуацията и да се създаде ресурс за адекватни действия в случаи като текущия. Ние категорично настояваме да се преосмисли и промени политиката за закрила на детето, така че да включва не само мерки, насочени към деца в риск, а към

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

защитаване и гарантиране на основните права на детето във всички сфери на обществения живот.

Мрежата настоява и за специализация на специалистите, работещи с деца, на база на установени стандарти за тяхната компетентност и повишаване на капацитета им чрез изработване и въвеждане на професионални стандарти за подбор, поддържане на квалификацията, конкурентно кариерно развитие и атестация за всички групи държавни служители, работещи с деца - учители, психолози, здравни специалисти, социални работници, полицаи и служители МВР, магистрати, следователи, адвокати и др.

4) Необходимост от разграничаване на психично заболяване и психично страдание

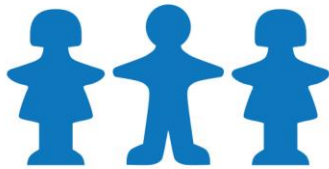
Национална мрежа на децата се застъпва за подкрепа и придружаване на специалистите, работещи с деца, по разпознаване на симптомите на психичното страдание и разграничаването им от психичните заболявания. В страната има добри практики, разработени поведенчески индикатори и експерти, които биха могли да бъдат от помощ на различните специалисти и заинтересовани страни не само в работата по конкретни случаи, но и подобряването на политиките и практиките за работа с деца с трудно поведение.

5) Ролята на обществото и медиите

Когато отговорните институции се провалят, родителите, а и другите засегнати страни, често търсят медиен отзвук на проблемите с надеждата това да ускори тяхното разрешаване. Ролята на българските медии е важна при отразяването на подобни случаи. Журналистическите материали трябва да са добре обмислени и да не търсят сензационност, а да проявяват стремеж към отразяване на случая по начин, който да образова обществеността, и да представя различните гледни точки.

В някои от репортажите по темата и обществените обсъждания, детето е представено като „тежко лудо“ и потенциален убиец, което води до формиране на едностранчиво мнение. Изкривяването на случая на детето от 19-то училище от медиите и представянето му като ситуация на тормоз подменя разговора за липсата на чувствителност в училището за психичното страдание и за ужаса от срещата с психичните затруднения на децата. Отразяването на еуфорията от “победата” и задоволството не води до системното разрешаване на проблемите и предотвратяване на други подобни ситуации, а допринасят за усещането в обществото, че всеки „проблем“ може да бъде решен с помоща на медиите.

Задължително е отразяването да бъде щадящо и да не обвинява нито децата, нито техните родители. Акцентът би трябвало да не е върху конкретната лична драма, а върху изграждане на чувствителност на обществото към проблематиката и представяне на различните гледни точки. Предлагането на решения на проблема от страна на медиите е важно и търсенето на

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

професионални коментари в тази посока е ключово, за да не се оставя впечатление за обреченост и безсилие за справяне с проблема.

С уважение,

Георги Богданов
Изпълнителен директор
Национална мрежа за децата